ASIANTUNTIJALAUSUNTO
Elintarviketeollisuusliitto ry
PL 115
00241 Helsinki

3.4.2025

Eduskunnan maa- ja
metsätalousvaliokunta
MmV@eduskunta.fi

6/2025 vp

ELINTARVIKETEOLLISUUDEN LAUSUNTO: 6/2025 VP VALTIONEUVOSTON SELVITYS: KOMISSION TIEDONANTO: MAATALOUDEN JA RUOAN VISIOSTA

Elintarviketeollisuusliitto ry kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto E-kirjeestä, joka koskee EU:n visiota maataloudelle ja ruoalle.

Lausuntomme pääkohdat ovat seuraavat:

- Suomen kärkiviesteihin EU:ssa tulee sisällyttää elintarvikeyritysten keskeinen rooli ruoantuotannossa, varautumisessa, huoltovarmuudessa ja kokonaisturvallisuudessa. Maatalouden ja elintarviketuotannon menestymisen edellytykset ovat vahvasti riippuvaisia toisistaan.

- Elintarviketeollisuus on yksi raskaimmin säädellyistä toimialoista EU:ssa. Paremman sääntelyn periaatteita tulee käytännössä soveltaa lähtökohtaisesti myös kaikkeen elintarvikeyrityksiä koskevaan sääntelyyn. Esim. EU:ssa tulee välttää jäykkää sopimussuhteiden sääntelyä, joka heikentää eurooppalaisen ruoantuotannon markkinasuuntautuneisuutta, toimijoiden mahdollisuuksia reagoida toimintaympäristön yhä nopeampiin muutoksiin ja kilpailukykyä niin sisä- kuin vientimarkkinoilla.

- EU-ruokapolitiikassa tulee olla kannustimia ja rahoitusinstrumentteja myös elintarvikeyritysten kestävyyssiirtymän toteuttamiseen. EU:n maatalous- ja ruokavisiossa ja Suomen kannassa aihetta tarkastellaan ainoastaan maatalouden näkökulmasta.

- Elintarviketeollisuuden tulee olla mukana EU:n biotalousstrategiassa priorisoitavissa toimissa huomioiden mm. elintarviketeollisuuden sivuvirtojen hyödyntämisen.

- Suomen tulee edistää aktiivisesti innovaatiomyönteistä toimintaympäristöä elintarvikeyrityksille. EU:ssa tulee yksinkertaistaa säädöksiä ja nopeuttaa hanke- ja lupaprosesseja ruokainnovaatioiden edistämiseksi sekä varmistaa riittävä rahoitus koko ruoka-alan TKI-toimiin.

Yleisesti maatalous- ja ruokavisiosta ja elintarviketeollisuuden menestymisen merkityksestä

Komission 19.2.2025 julkaisema visio maataloudelle ja ruoalle vuoteen 2040 on tärkeä elintarviketeollisuudelle, koska se sisältää keskeisiä poliittisia linjauksia koko ruoka-alaa koskevista toimista ja säädöksistä tulevien vuosien aikana.

Elintarviketeollisuusliitto ry
Pasilankatu 2, PL 115, 00241 Helsinki
Puhelin (09) 148 871 • Fax (09) 1488 7201
Y-tunnus 0201092-3 • Kotipaikka Helsinki

Finlands Livsmedelsindustriförbund
Pasilankatu 2, PB 115, 00241 Helsingfors
Telefon (09) 148 871 • Fax (09) 1488 7201
etl@etl.fi • www.etl.fi

Finnish Food and Drink Industries' Federation
Pasilankatu 2, P.O. Box 115, FI-00241 Helsinki
Telephone +358 9 148 871 • Fax +358 9 1488 7201
etl@etl.fi • www.etl.fi

Visiossa todetaan: *”Vuonna 2040 unionin on oltava paikka, jossa maatalous ja elintarviketuotanto menestyvät koko mantereella kaikessa moninaisuudessaan. Sen on myös oltava paikka, joka on houkutteleva tulevien sukupolvien kannalta ja jossa maatalous- ja elintarvikeala on kilpailukykyinen, selviytymiskykyinen, tulevaisuuden vaatimukset huomioon ottava ja oikeudenmukainen.”*

Maatalouden ja elintarviketuotannon menestymisen edellytykset ovat vahvasti riippuvaisia toisistaan. Näin etenkin Suomessa, jonka koko ruoantuotantoketju kohtaa sijaintinsa (maantieteellinen ja geopoliittinen), luonnonolosuhteidensa, harvan väestöntiheyden ja pitkien maantieteellisten etäisyyksien takia lisähaasteita muuhun Eurooppaan verrattuna.

Visiossa ja muissa EU-aloitteissa erityisen kannatettavaa on ruoka-alan strategisen merkityksen, kilpailukyvyn, paikallisten olosuhteiden, innovoinnin ja paremman sääntelyn korostuminen. Ruoka-alaa koskevan politiikan ja säädösten valmistelussa on olennaisen tärkeätä kuulla hyvissä ajoin käytännössä toimia toteuttavia tahoja. On hienoa, että sidosryhmien kanssa kerrotaan käytävän säännöllistä vuoropuhelua.

Liitto tukee aktiivisen ruoantuotannon edistämistä ympäristönäkökulmat huomioiden ja esim. maataloustuen kohdentamista aktiiviseen ruoantuotantoon. On myös hyvä, että laaditaan kotieläintuotannolle pitkän aikavälin visio ja uudistetaan EU:n eläinten hyvinvointilainsäädäntöä huomioiden ketjuun kohdistuvat sosioekonomiset vaikutukset. Säädösesityksistä tulee tehdä kattavat vaikutusarvioinnit huomioiden myös kotieläintuotannon kilpailukyky verrattuna tuontituotteisiin. Liitto tukee myös tavoitteita strategisten riippuvuuksien vähentämisestä ja kattavan proteiinisuunnitelman laatimista.

Liitto pitää kuitenkin erittäin valitettavana, ettei elintarviketeollisuuden kilpailukyvyn parantamiseen kohdistuvia konkreettisia toimia löydy EU:n yleisestä teollisuuspoliittisesta ohjelmasta, Clean Industrial Dealistä, eikä maatalous- ja ruokasektorin visiosta. Clean Industrial Deal painottaa esim. energiaintensiivisten teollisuudenalojen, kuten teräs-, alumiini- ja kemianteollisuuden kilpailukyvyn edistämistä ja ’Visio maataloudella ja ruoalle’ keskittyy otsikosta ja visiosta huolimatta maataloussektorin toimiin. Liitto katsookin, että ala uhkaa jäädä EU:ssa edistettävien, konkreettisten kilpailukyvyn kehittämistoimien ulkopuolelle.

Elintarviketeollisuus on keskeinen osa koko EU:n ja Suomen taloutta ja koko yhteiskunnan toimivuuden kannalta kriittistä ruokasektoria. Elintarviketeollisuus on EU:n merkittävin teollisuudenala mm. työllisyydeltään, liikevaihdollaan ja tuottamallaan arvonlisällä. Se ostaa 70 % raaka-aineekseen EU-maatalouden tuottamista tuotteista. Elintarviketeollisuuden kannattavan ja kilpailukykyisen toiminnan edellytyksistä huolehtiminen varmistaa eurooppalaisten ruokaturvaa. Lisäksi alan innovaatioiden edistäminen auttaa EU:ta kestävyystavoitteiden saavuttamisessa.

Liiton huomiot (tummennus) Suomen kantaan:

Koko ruoantuotantoketjun roolin huomioiminen ruokaturvassa ja kokonaisvaltaisessa turvallisuudessa

> ”*Maatalouden **ja elintarvikkeiden tuotannon** kehittäminen yhdessä maaseutualueiden elinvoimaisuuden vahvistamisen kanssa parantaa toimitusvarmuutta, valmiutta ja kokonaisvaltaista turvallisuutta kaikissa jäsenvaltioissa.*
>
> *Maataloussektorille **ja elintarvikkeiden tuotannolle** tarvitaan vakaa ja ennustettava **ja markkinasuuntautunut** politiikkakehys, jossa otetaan nykyistä paremmin huomioon myös muut maatalouteen **ja ruoantuotantoon** vaikuttavat politiikat kuin yhteinen maatalouspolitiikka, ja joka takaa sisämarkkinoiden häiriöttömän toiminnan ja **kilpailukykyisen toiminnan globaalisti**.*
>
> *Suomi korostaa, että yhteisen maatalouspolitiikan ensisijainen tehtävä on perussopimuksen mukaisesti tukea aktiivista, korkealaatuista elintarviketuotantoa ja viljelijöiden tuloja sekä pitää maaseutualueet elinvoimaisina ja kuluttajahinnat kohtuullisina. Hajautettu perheviljelmäpohjainen maataloustuotanto, elinvoimaiset maaseutualueet **ja erikokoiset elintarvikealan yritykset** ovat ruokaturvan ja huoltovarmuuden keskeinen perusta*.”

<u>Perustelut:</u>

Liitto yhtyy valtioneuvoston näkemykseen siitä, että vahva ja kilpailukykyinen ruoantuotanto tulee nähdä osana Euroopan unionin strategista autonomiaa ja valmiutta ja että tulevaisuuden elinehto on, että ala kiinnostaa nuoria ja uusia yrittäjiä.

Liitto katsoo, että Suomen kärkiviesteihin on olennaista sisällyttää elintarvikeyritysten keskeinen rooli ruoka-alan varautumisessa, huoltovarmuudessa ja kokonaisturvallisuudessa. Kyseiset aiheet ovat ajankohtaisia asioita koko EU:ssa. Visiossa esitetään linjauksia paitsi EU:n yhteiseen maatalouspolitiikkaan, joka sisältää myös suoraan elintarvikeyrityksiä koskevia sääntöjä, niin myös laajempaan ruokapolitiikan kokonaisuuteen.

Elintarviketeollisuus on yksi raskaimmin säännellyistä toimialoista, joten esimerkiksi sääntelyn yksinkertaistaminen ja uusien säädösten huolellinen valmistelu ovat olennainen asia sen kilpailukyvyn, kasvun ja toimintaympäristön ennakoitavuuden kannalta. Yritysten tarpeet tulee huomioida myös kaikkien maatalous- ja ruokavisioon sisältyvien säädösten valmistelussa.

EU:ssa tulee välttää esimerkiksi jäykkää sopimussuhteiden sääntelyä, joka heikentää eurooppalaisen ruoantuotannon markkinasuuntautuneisuutta, toimijoiden mahdollisuuksia reagoida toimintaympäristön yhä nopeampiin muutoksiin ja kilpailukykyä niin sisä- kuin vientimarkkinoilla.

Välttämättömyystuotteita kansalaisille tuottavan, raskaasti säädellyn ruoka-alan kannalta on erityisen tärkeätä, että sekä jo voimassa olevassa että tulevassa ruoka-alan sääntelyssä varaudutaan vakaviin häiriötilanteisiin ja nopeaan päätöksentekoon. Suomen tulee aktiivisesti edistää asiaa EU:ssa.

EU:n tuotantostandardien huomioiminen kansainvälisessä kaupassa tulee esille hyvin Suomen kannassa. Eurooppalaisen ruokaketjun kilpailukykyyn globaalisti vaikuttaa kuitenkin koko EU-politiikkakehys ja säädöstaakka, joiden tulisi kokonaisuudessaan kannustaa toimialaa innovaatioihin sekä luoda sille vakaa ja ennakoitava toimintaympäristö.

Kannusteet ja rahoitustarve kestävyyssiirtymän toteuttamiseksi, hiiliviljely, luontoarvomarkkinat

*”Suomi tukee visiossa esitettyä ajatusta uusien tulonlähteiden luomisesta sektorille esimerkiksi hiiliviljelyn tai luontoarvomarkkinoiden kautta. Uudet tulonlähteet tulisi valmistella ja toteuttaa niin, että ne ovat viljelijöille toteuttamiskelpoisia ja he hyötyvät niistä taloudellisesti. Erityisesti tulisi etsiä malleja, joissa mahdolliset kustannukset jakaantuisivat tasaisemmin ruokajärjestelmän toimijoiden kesken eikä vain alkutuottajien velvoitteina.” **Myös elintarvikeyritysten kestävyyssiirtymän toimien toteuttaminen edellyttää kannusteita ja sekä julkisen että yksityisen rahoituksen saamista esim. uuden teknologian käyttöönottoon.***

Perustelut:

EU-ruokapolitiikassa tulee olla kannustimia ja rahoitusinstrumentteja myös elintarvikeyritysten kestävyyssiirtymän toteuttamiseen. Esimerkiksi päästöjen vähentäminen edellyttää merkittäviä investointeja ja uutta teknologiaa sekä maataloudessa että teollisuudessa. Päästöjen vähennysmallin laatiminen edellyttää lisää tietoa, tutkimusta ja ruokaketjussa sujuvaa tiedon kulkua sekä yhtenäistä laskentamallia.

Elintarvikealan yrityksissä investointeja tarvitaan lähivuosina myös muun muassa tuotannon sähköistämiseen. EU:n energiantuotannon monipuolistamiseen ja teollisuuden vähähiilistämiseen tähtäävissä rahoitusinstrumenteissa tulee huomioida vahvat kytkökset elintarviketeollisuuteen ja ruoantuotantoon vähähiilisyystavoitteiden tueksi.

Liitto pitää tärkeänä, että luontoarvomarkkinoilla ekologinen kompensaatio perustuu jatkossakin vapaaehtoisuuteen. Vapaaehtoisten kompensaatiomarkkinoiden kehittymistä voitaisiin kuitenkin liiton näkemyksen mukaan vauhdittaa verotuksen keinoin. Luonnonarvomarkkinoiden kehittämisessä on tärkeää huomioida elintarviketeollisuuden raaka-aineiden saatavuus ja varmistaa, etteivät kustannustehokkaimmat toimenpiteet päädy myyntiin ruokaketjun ulkopuolelle.

Biotalouden ja kiertotalouden potentiaalin kuvaukseen mukaan koko tuotantoketju

*”Suomi näkee, että biotalous ja kiertotalous sisältävät merkittävää potentiaalia maaseutualueiden taloudelle **ja Suomen ruoantuotannolle/ruokaketjulle**.”*

Perustelut:

Suomen kannassa biotalouden ja kiertotalouden nähdään sisältävän merkittävää potentiaalia maaseutualueiden taloudelle. Liitto pitää tärkeänä, että Suomi vie EU:hun viestiä biotalouden ja kiertotalouden merkityksestä koko ruoantuotannon *osalta*. Merkitys ei myöskään rajaudu ruoantuotannossa vain maaseutualueille.

Esim. Suomen kannassa olevat maininnat sivuvirtojen ja jätteiden käyttämisestä, ravinteiden kierrätyksestä sekä biokaasuntuotannon sääntelyn joustavoittamisesta ovat tärkeitä koko ruoantuotantoketjulle. Myös elintarviketeollisuuden sivuvirrat ja -tuotteet tarjoavat mahdollisuuksia tuottaa lisäarvoa kiertotaloustavoitteita tukien. Elintarviketeollisuuden tulee olla mukana esim. EU:n biotalousstrategiassa priorisoitavissa toimissa huomioiden sivuvirtojen hyödyntämisessä tarvittavat kannusteet ja rahoitusinstrumentit.

Osana kiertotaloutta olisi tärkeää kehittää ravinteiden kierrätyksen teknologioita. Esimerkiksi biokaasulaitosten ja jätevedenpuhdistamoiden teknologioita tulisi kehittää niin, että ne voivat tehokkaammin erotella ja hyödyntää ravinteita.

TKI-toimien ja innovaatioiden edistäminen

Suomi näkee tärkeänä, että **EU:n lainsäädäntökehystä tulee kehittää ja lupa- ja hankeprosesseja nopeuttaa ruokainnovaatioihin kannustamiseksi ja uusien innovaatioiden markkinoille saattamisen nopeuttamiseksi** (nyt: lainsäädäntökehys mahdollistaa innovaatioiden luomisen ja nopeamman markkinoille saattamisen.) Suomi näkee, että uudet tuotteet tuovat lisäarvoa elintarvikesektorille ja auttavat vahvistamaan myös omavaraisuutta ja huoltovarmuutta.

Perustelut:

Suomella tulisi olla selkeä viesti tarpeesta kehittää EU-säädöksiä ja nopeuttaa lupaprosesseja ruokainnovaatioihin kannustamiseksi ja uusien innovaatioiden markkinoille saattamiseksi.

Yksinkertaistamisen tarvetta on esimerkiksi EU:n ravitsemus- ja terveysväiteasetuksessa ja sitä koskevassa ohjeistuksessa sekä uuselintarvikelainsäädännössä. Tulisi myös varmistaa EU:n turvallisuusviranomaisen EFSA:n ja komission henkilöstön resurssointi lupa- ja hyväksymisprosessien käsittelyssä. Pitkät hyväksymisprosessit eivät kannusta eurooppalaisia yrityksiä uusiin innovaatioihin eikä rahoittajia sijoittamaan uusiin, lupaaviin eurooppalaisiin tuotekehityshankkeisiin. Eurooppa jää ruokainnovaatioissa jälkeen kilpailijamaistaan.

Maatalous- ja ruokavision toimissa halutaan kehittää uusi strateginen lähestymistapa tutkimukseen ja innovaatioihin maa- ja metsätalouden sekä maaseutualueiden kilpailukyvyn parantamiseksi. Ruoantuotannossa välttämättömien toimijoiden, **elintarvikealan yritysten, TKI-tarpeet tulee huomioida tässä tutkimuksen ja innovaatioiden strategisessa kokonaisuudessa**. Ruoka-alalla yhdistyvät eri tieteiden, teknologioiden ja teollisuudenalojen osaaminen. Elintarviketeollisuus pyrkii jatkuvasti kehittämään uusia tuotteita, parantamaan tuotantoprosessejaan, lisäämään kestävyyttään ja vastaamaan kuluttajien muuttuviin tarpeisiin.

On myös kevennettävä TKI-hankehakujen byrokratiaa, jotta mahdollisimman moni innovatiivinen yritys voi osallistua hankkeisiin.

Suotuisa elintarvikeympäristö, markkinoinnin monitorointi, tutkimus ultraprosessoitujen elintarvikkeiden vaikutuksista

Liitto pitää hyvänä, että suotuisaa elintarvikeympäristöä esitetään edistettäväksi käymällä vuoropuhelua ja esim. tiedon vaihtamisella hyvistä käytännöistä eikä raskaalla uudella lainsäädännöllä.

Liitto katsoo, että elintarvikkeiden vastuullisen markkinoinnin edistämisessä tulee edetä itsesääntelyn kautta, ja pitää hyvänä komission tukea vastuullista elintarvikeyritystoimintaa ja markkinointia koskeville EU:n käytännesäännöille. Liitto korostaa, että elintarvikealan yrityksillä tulee olla jatkossakin mahdollisuus kaupalliseen viestintään omista tuotteistaan globaaleilla markkinoilla. Terveyden edistämiseksi yrityksille tulee tarjota kannusteita tuotekehitykseen ja tiedon tuottamiseen kuluttajille vastuullisista valintamahdollisuuksista.

Osana elintarvikkeista käytävää vuoropuhelua, komissio kertoo käynnistävänsä tutkimuksen, jossa tarkastellaan ns. ultraprosessoitujen elintarvikkeiden kulutuksen vaikutusta. Ennen tutkimuksen käynnistämistä on tärkeää, että komissio perehtyy Ranskan, Ison-Britannian, Espanjan ja Pohjoismaiden kansallisten elintarviketurvallisuus- ja kansanterveyselinten päätelmiin aiheesta.

Teollista jalostamista tarvitaan, jotta alkutuotannon raaka-aineet saadaan kuluttajaystävälliseen ja helppokäyttöiseen muotoon. Jalostaminen mahdollistaa uudet tuoteinnovaatiot, pakkausratkaisut ja erityisryhmien tuotteet. Jalostamisella voidaan parantaa elintarvikkeen ravintoarvoa.

Kaikissa uusissa tutkimuspapereissa tulee myös arvioida ns. ultraprosessoitujen elintarvikkeiden hyödyllistä roolia elintarviketurvan, elintarviketurvallisuuden, terveyden ja innovoinnin ja kestävyyden kannalta. Liitto katsoo, että **EFSA:lla on parhaat mahdollisuudet suorittaa kaikki Euroopan komission käynnistämät tulevat tutkimukset riippumattoman tieteellisen lausunnon varmistamiseksi.**

Digitalisaation edistäminen ja osaamisen kehittäminen

Liitto katsoo, että toimialan houkuttelevuutta, digitalisaatiota ja osaamisen edistämistä tulee tarkastella myös elintarvikeyritysten osalta. Visiossa ko. aiheita käsitellään pääasiassa viljelijöiden näkökulmasta.

Datan ja digitalisaation mahdollistamien ratkaisujen avulla voidaan vauhdittaa kiertotaloutta, vähentää päästöjä sekä edistää vastuullisuutta ja todentaa vastuullisuustoimet koko ruokasektorilla. Ruoan arvoketjussa tiedon tulee kulkea tehokkaasti molempiin suuntiin maatalouden, teollisuuden ja kaupan, sekä eri ohjelmistojen ja tietojärjestelmien välillä liikesalaisuuksia vaarantamatta.

Datan avulla voidaan optimoida kestävyystoimien kohdentumista, kerätä kestävyyssääntelyn ja raportointivelvoitteiden edellyttämää tietoa koko ruokaketjusta ja helpottaa tiedon jakamista kuluttajille. Esimerkiksi ’raportoi vain kerran’ -periaatteen toteutuminen

on tärkeää paitsi maanviljelijöille niin myös elintarvikealan yrityksille. EU-tasolla on varmistettava viranomaisjärjestelmien avaaminen ja oikeudet tietojen hyödyntämiseen asetusten vaatimien ilmoitusten tekemiseksi.

Osaamisen ja koulutuksen kehittäminen ja osaavan työvoiman saanti on haaste koko ruoantuotantoketjussa, ei vain maataloudessa. EU:n Osaamisunioni -aloite sisältää toimia esim. ammatillisen koulutuksen kehittämiseen. EU:n rahoitus- ja tukiohjelmia tulisi ohjata uusien teknologioiden käyttöönoton aloituskustannuksiin ja koulutustarpeisiin koko ruokasektorilla.

Kunnioittavasti

ELINTARVIKETEOLLISUUSLIITTO RY

Mikko Käkelä
toimitusjohtaja

Lisätiedot johtava asiantuntija Marika Säynevirta, marika.saynevirta@etl.fi